

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

Взаємодія не повинна відбуватися тільки на рівні прийняття якихось резолюцій, складання спільних планів, яких самі виконавці не знають.

Взаємодію потрібно забезпечити на рівні конкретних слідчих, оперативних працівників Національної поліції, СБУ, місць виконання покарань, конкретних митних постів, патрульних нарядів різних відомств і блокпостів. Для ефективності такої взаємодії у всіх повинні бути пам'ятки з алгоритмом дій на випадок виявлення злочинів пов'язаних з обігом наркотичних засобів. У пам'ятках повинно бути зазначено кого конкретно інформувати про виявлений злочин. Для успішного подолання протидії розслідуванню, важлива оперативність. При цьому слід не забувати що наркозлочинність у порівнянні з іншими злочинами є найбільш стійкою, розповсюдженою і небезпечною для широкого кола осіб.

Ключові слова: наркозлочинність, подолання протидії розслідуванню, взаємодія правоохоронних органів, обіг наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.

Key words: drug crime, overcoming resistance to investigation, interaction of law enforcement agencies, circulation of narcotic drugs, psychotropic substances, their analogues or precursors.

СЛХОВСЬКИЙ ІГОР ВІКТОРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри криміналістики*

ПИШНЕНКО ІРИНА ЮРІЙВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший лаборант кафедри криміналістики*

ЗНАЧЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЗНАНЬ У РОЗСЛІДУВАННІ

Криміналістика за своєю природою є синтетичною наукою, що використовує та пристосовує для своїх потреб знання та засоби різноманітних гуманітарних, природничих та технічних наук. Обумовлено це специфікою об'єкту наукового пізнання, який є двоєдиним та включає злочинну діяльність та діяльність з розслідування злочинів.

Як злочин, так і розслідування є продуктом діяльності певного суб'єкта, який діє відповідно до владних інтелектуальних можливостей, соціально-психологічних установок та ролей, здібностей, навичок та власної мотивації. Відповідно будь-який прояв його діяльності є одночасно втіленням і відображенням певних психологічних процесів. А отже як злочинний діяльності, так і діяльності з розслідування злочинів притаманні певні закономірності психологічного характеру.

Вчені вже досить давно звертали на це увагу, у результаті чого в розділі криміналістичної тактики досить значна увага приділяється питанню використання психологічних прийомів та методів у ході проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій. Кожен блок криміналістичних рекомендацій з тактики підготовки та проведення певних слідчих дій містить у собі положення, що стосуються конкретних психологічних прийомів чи загальних рекомендацій психологічного характеру. Ю. М. Черноус зазначає, що спільним для всіх тактичних прийомів, що розробляються в межах розділу криміналістичної тактики, є їх психологічне підґрунтя, виражене у психологічному механізмі їх реалізації [1, с. 15].

Наприклад, в ході огляду місця події слідчий може умовно поставити себе на місце злочинця [2, с. 7]. Таким чином він зможе глибше поринути у обстановку місця події, визначитися із особливостями поведінки злочинця на місці події, тобто до, під час або ж після вчинення злочину, змоделювати механізм злочину та сліди, які мали залишитися тощо.

У ході обшуку слідчий може залучати до участі у слідчій дії особу, у якій він проводиться, з метою спостереження за її поведінкою та виявлення місць, де можуть зберігатися предмети злочинного посягання, знаряддя злочину чи певні об'єкти (речі, документи, люди), які мають значення для розслідування. Тобто слідчий буде спостерігати як за вербальними, та і за невербальними проявами реакцій люди на свої дії під час обшуку.

Допит взагалі є однією з найбільш психологічно обумовлених слідчих (розшукових) дій в силу того, що отримання інформації про подію, що розслідується, відбувається в процесі спілкування двох і більше осіб – слідчого й допитуваного чи допитуваних (в разі проведення одночасного допиту двох і більше осіб). Не зважаючи на те, у конфліктній чи безконфліктній ситуації проводиться допит, перед слідчим стоїть завдання з отримання максимально повних та правдивих свідчень від особи, що вимагає застосування ряду тактичних прийомів, що мають суто психологічне підґрунтя. Ще на етапі підготовки до проведення допиту слідчий повинен зібрати інформацію про допитувану особу, її ставлення до правоохоронних органів, розслідуваної події, потенційного злочинця, особливості її характеру та темпераменту, щоб спрогнозувати можливу ситуацію у якій буде проводитися допит, запланувати питання, порядок їх постановки, підготувати певні докази чи матеріали провадження тощо [3, с. 154]. В ході самого допиту слідчий може застосовувати як тактичні прийоми, спрямовані на стимуляцію пам'яті допитуваної особи (демонструвати фото з місця події), так і, наприклад, попросити допитувану особу викласти обставини події у зворотньому порядку з метою викриття неправди у показах.

В ході проведення слідчого експерименту реалізацією психологічних основ тактики даної слідчої (розшукової) дії буде залучення підозрюваної особи до участі у її проведенні. З одного боку, перебуваючи на місці вчинення злочину особі буде легше нагадати усі обставини

злочину. А з іншого – залучивши підозрюваного до участі у даній слідчій (розшуковій) дії безпосередньо на місці події та здійснивши багаторазове повторення свідчень особи, що перевіряються, слідчий зможе викрити неправду чи з'ясувати наявність вагомих неточностей у показах підозрюваного.

Можна надзвичайно довго та детально описувати різноманітні психологічні прийоми збирання та перевірки інформації, що має значення для розслідування, у ході проведення різних слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій. Цьому присвячено багато вітчизняних та зарубіжних криміналістичних та психологічних робіт. Проте, на жаль, злочинці також вчать застосовувати надбання психології та криміналістики для приховування своєї злочинної діяльності та створення перешкод для слідства. Це стимулює науковців продовжувати свої дослідження з метою забезпечення практичних співробітників все новими дієвими рекомендаціями зі здійснення розслідування та подолання злочинної протидії, в тому числі – за рахунок використання психологічних знань.

Список використаних джерел:

1. Черноус Ю. М. Психологические основы реализации тактических приемов. *Юридическая психология*. 2020. Том 26. № 1. С. 13–21.
2. Дільна З. Ф. Психологічні особливості діяльності слідчого під час огляду місця події. *Часопис Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Право». 2020. № 1. С. 1–14. URL: <https://lj.oa.edu.ua/articles/2020/n1/20dzfomp.pdf> (дата звернення: 24.04.2023).
3. Гресь Ю. О. Допит: визначення тактичного та технологічного аспектів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: *Юриспруденція*. 2016. Вип. 20. С. 152–155.

Ключові слова: розслідування злочинів, психологічні знання, тактичний прийом, слідча (розшукова) дія.

Key words: crime investigation, psychological knowledge, tactical reception, investigative (search) action.

ЯЦКЕВИЧ РУСЛАН ВЯЧЕСЛАВОВИЧ

*Національна поліція України,
перший заступник начальника Департаменту внутрішньої безпеки,
доктор філософії в галузі «Право»*

ОКРЕМІ РЕЗУЛЬТАТИ ПРАКТИЧНОГО ЗАСТОСУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ПРОТИДІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ЗЛОЧИННОГО ВПЛИВУ

Вивчення показників структури та динаміки злочинності за останні роки свідчить про посилення впливу лідерів злочинного середовища на криміногенні процеси у державі, інтенсивні спроби здійснити криміналізацію установ виконання покарань та взяти їх під свій

Загородній Ігор Вікторович Проблемні питання проведення огляду місця події в умовах збройного конфлікту.	439
Колодіна Анна Сергіївна Щодо питання застосування сучасних криміналістичних знань та інновацій у діяльності з розслідування злочинів.	441
Чіпко Наталія Василівна, Макогін Ірина Володимирівна Особа потерпілого як елемент криміналістичної характеристики при розслідуванні вбивств з необережності	444
Чумак Сергій Прокопійович Форми і методи подолання протидії розслідуванню злочинам у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів	447
Єлховський Ігор Вікторович, Пишненко Ірина Юріївна Значення застосування психологічних знань у розслідуванні	450
Яцкевич Руслан Вячеславович Окремі результати практичного застосування законодавства щодо протидії діяльності суб'єктів злочинного впливу.	452
Андрух Віталій Васильович Загальні питання забезпечення права на оскарження у досудовому кримінальному провадженні	455
Абу Еласал Анна Олександрівна Основні напрями та методи виявлення легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом	457
Вейц Аркадій Михайлович Слідова картина при вчиненні кіберзлочинів за участю службової особи або такої, яка здійснює професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг.	461
Єленич Світлана Ігравівна Одеська криміналістична школа як об'єкт бібліографічних досліджень.	464
Єлхін Олексій Володимирович Характеристика основних напрямів використання доходів, акумуляованих за результатами організованої злочинної діяльності	467
Кривда Людмила Русланівна Використання допомоги судово-медичного експерта (спеціаліста) в огляді трупа на місці події	470